

ac suam pollicetur, dicens: *Ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis*, in quibus verbis illud inter alia non parum notandum, promissionem non esse factam solis Apostolis. Nam licet intelligi possit, etiam in personis Apostolorum perpetuo mansisse Spiritum Sanctum postquam illum recepissent, tamen non hoc tantum ibi Christus pollicetur, sed etiam ita fuisse mittendum Spiritum Sanctum ad consolandos, docendos et protegendos fideles, ut non sit amplius ab Ecclesia recessurus in æternum, id est, quamdiu mundus duraverit (hæc est enim in Scriptura usitata illius vocis significatio). Unde tacite subinnuit discrimen inter adventum suum, et adventum Spiritus Sancti, quia ille venit ad fundandam Ecclesiam, quam erat sanguine suo acquisiturus, post mortem ab ea recessurus; Spiritus autem Sanctus datus est Ecclesiae, ut semper in illa maneat. Quod videtur notasse Chrysost., hom. 74 in Joan. dicens: *Hoc signat, quod neque post mortem abiit*. Et ita intellexit hanc promissionem Cyrillus, lib. 9 in Joan., c. 45, dicens: *Quamvis in caelos postquam e mortuis resurrexit, Dominus ascenderit, ut Deo pro nobis, juxta Paulum, appareat, adesse tamen semper per Spiritum suum fidelibus pollicetur*. Et eodem modo Tertullian., in Præscrip., cap. 38.

9. Imo sic impleri hanc Spiritus Sancti donationem, aperte docet Paulus ad Ephes. 4, ubi prius dicit, Christum ascendentem in altum dedisse dona hominibus, postea vero addit: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei, donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. In quo testimonio expendenda sunt accurate illa verba: *Donec occurramus*, etc. Nam in eis aperte docet Paulus, Ecclesiam in Corpus Christi ædificatam, et variis ministeriis, et gratiis Spiritus Sancti gubernatam, usque ad generalem resurrectionem, et consummationem Sanctorum esse permansuram. Propter quæ testimonia in hoc fidei dogmate conveniunt omnes antiqui Patres Ecclesiae, ut ex allegatis liquet perspicue, quibus et addi possunt Martialis, epist. ad Burdegal., c. 11, et Cyprian., epist. 55, ad Cornel.; Athanas. orat. Quod unus sit Christus: *Ecclesia* (inquit)

invicta res est, etiamsi infernus ipse commoveatur; denique August., exponens de Ecclesia verba illa Psalm. 47: *Deus fundavit eam in æternum*, inquit: *Sed forte ista civitas, quæ mundum tenuit, aliquando evertetur; absit; Deus fundavit eam in æternum. Si ergo eam Deus fundavit in æternum, quid times ne cadat firmamentum?*

10. *Proposita veritas concluditur.*—*Amisssa fide Ecclesia desineret.*—Ex quibus ultimis Augustini verbis possumus gradum facere ad concludendam ex dictis fundamentis præcipuam assertionem, et veritatem intentam, nimirum catholicam et universalem Ecclesiam non posse a vera et divina fide deficere, demonstrandam. Nam firmamentum, et veluti forma conjungens membra hujus Ecclesiae, et inter se, et cum Christo, est fides; si ergo Deus fundavit Ecclesiam in æternum, quis timeat quod fides ejus possit in tota illa deficere? Etenim si tota Ecclesia fidem amitteret, eo ipso desineret esse Ecclesia, et inciperet esse synagoga Satanæ. Sicut gentiles sunt extra Ecclesiam, quia fidem ejus non receperunt, et hæretici desinunt esse in Ecclesia, eo ipso quod fidem amittunt, et ideo in hoc gentilibus comparantur ab Hieronymo, Dial. contra Luciferian., in principio. Denique veritatem hanc satis confirmant Symbolum Apostolorum et Nicænum, quibus rex Angliæ fidem se adhibere profitetur. Docent enim Ecclesiam credendum esse Unam, Sanctam et Catholicam; non potest autem esse una, sine unitate fidei; neque sancta sine vera et divina fide, sine qua impossibile est placere Deo; neque catholica sine fide universali, quæ omnia vera dogmata complectatur. Cum ergo Ecclesia non possit desinere esse quamdiu mundus duraverit, neque etiam possit existere, quin simul sit fidelis et sancta, fieri etiam non potest ut a vera fide deficiat.

11. *Duplex objectio hæreticorum.*—*Responsio Augustini.*—Solent autem adversarii contra Catholicæ Ecclesiae in fide stabilitatem multa objicere, et varios lapsus, seu defectiones Ecclesiae recensere, tum quia tempore legis veteris tota Ecclesia a fide defecit, quando Synagoga vitulum adoravit, Exod. 33; tum etiam, quod Antichristi invalescente persecutione funditus evertetur, dicente Paulo, 2 ad Thessalon. 2: *Nisi venerit discessio primum*, etc.; et Christo, Lucæ 18: *Cum venerit filius hominis, putasne inveniet fidem super terram?* Ex quibus volunt colligere, potuisse jam deficere, quia jam tempus Antichristi ad-

venit. Quibus cum Augustino unico respondemus verbo: *Credo illa quæ in Scripturis sanctis leguntur, non credo ista quæ ab hæreticis vanis dicuntur*. Ita enim ille respondit Donatistis (lib. de Unitate Eccl., c. 13) dicentibus, suo tempore orbem terrarum apostasse, et in eis solis veram fidem permansisse, variisque exemplis ex Scriptura detortis utebantur, quibus obviat Augustinus dicens, ea se credere quæ in Scripturis leguntur, non ea quæ hæretici suis contentionibus persuadere conantur, et concludit: *Isti ergo vel imperite, vel fallaciter agentes, colligunt de Scripturis talia, quæ vel in malos bonis usque in finem permixtos, vel de devastatione prioris populi Judæorum dicta reperiuntur, et volunt ea retorquere in Ecclesiam Dei, ut tanquam defecisse, ac periisse de toto orbe videatur*.

12. *Fidem non defecisse in tota Synagoga, et primæ objectioni satisficit.*—Istius modi profecto sunt, quæ in præsentiarum sectarii objiciunt. Nam peccatum illud populi Judaici pertinet ad pravos mores et duritiam illius populi, non ad Ecclesiae defectionem. Tum quia Synagoga non erat Ecclesia Christi, de qua tractamus; tum etiam quia non erat Ecclesia universalis, quæ tunc erat in mundo; nam in præputio poterant etiam tunc esse aliqui fideles, et justi; tum maxime quia falsum est, omnes de illo populo fidem tunc amisisse. Nam imprimis Moyses et Josue immunes omnino fuerunt ab illa culpa; deinde Aaron licet graviter peccaverit, cooperando populo in peccato idololatriæ, longe tamen verisimilius est in fide non aberrasse. Nunquam enim Moyses de hoc peccato illum reprehendit, sed solum de altero, ut patet ex illis verbis: *Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum magnum?* Idemque aperte supponit August., q. 141, in Exod., dicens: *Quod jubet Aaron in aures demi ab auribus uxorum atque filiarum, unde illis faceret Deos, non absurde intelligitur, displicia præcipere voluisse, ut hoc modo eos ab illa intentione revocaret*. Nam si hoc ita est, palam fit, Aaron non ex infidelitate peccasse, sed quia populo fortiter non restitit, et ex nimio humano timore illi cessit. Denique plures de populo in fide permansisse constat ex illis verbis Moysi: *Si quis est Domini, jungatur mihi*; non est enim Domini, nisi qui in eum credit; hujusmodi autem inventi multi sunt, qui Moysi juncti fuere ad injuriam Dei vindicandam.

13. *Fidem tempore Antichristi permansuram*

in Ecclesia, et secundæ objectioni fit satis.—Similiter commentitium plane est, et erroris plenum, perituram aliquando, vel omnino defecturam esse Ecclesiam tempore Antichristi. Quamvis enim tunc futura sit tribulatio magna, prædicta a Christo, Matt. 24, quæ multos turbabit, et a Christi fide dejiciet, quam defectionem Paulus nomine *discessionis* præsignificavit, nihilominus Ecclesia Christi non omnino destruetur, neque omnia ejus membra fidem amissura sunt, ut satis Christus indicat, Matth. 24, dicens: *Nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi*. Et infra, plenius urgens, superaddit: *Ut in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi*. Semper ergo erunt aliqui electi et fideles, in quibus Ecclesia permaneat; imo eo tempore erunt illustrissimi martyres, et fidei catholicæ confessores fortissimi. Quod insuper in fine illius objectionis tangitur, quod jam Antichristus venerit, propter primatum Pontificis ab adversariis est objectum; quam vero falsum sit, imo et ridiculum, in lib. 5 videbimus. Alia denique difficultas, quæ in hac objectione et responsione subest, quo pacto scilicet possit Ecclesia catholica in paucis credentibus perseverare, et quasi in angulo delitescere, in c. 6 declarabitur.

CAPUT IV.

NON POSSE CATHOLICAM ECCLESIAM ETIAM PER IGNORANTIAM IN REBUS FIDEI ERRARE.

1. *Evasio superioris argumenti.*—Discursum superiori capite factum posset imperitus vel hæreticus enervare, dicendo, illo quidem recte probari, Ecclesiam non posse in hæresim incidere, per quam fides amittitur; hoc autem non satis esse, neque ob stare quominus Ecclesia possit in multis erroribus versari, saltem per ignorantiam, quæ a culpa hæresis illam excuset, quia, licet illo modo erret, non desinet esse fidelis et sancta, ac subinde non destrueretur. Quod si hoc concedatur, habebunt hæretici vel schismatici excusationem aliquam dissentendi ab Ecclesia in aliquibus rebus, in quibus ipsam errare contendunt. Nam si id intelligant per solam ignorantiam, et sine hæresi, non videntur tam manifeste loqui contra promissionem Christi. Dixi autem hoc posse proponi a Catholico potius quam ab hæretico, quia hæretici non tam moderate agunt cum Ecclesia

Christi, sed illi impudenter tribuunt lapsus et errores Scripturæ contrarios, qui nequeunt ab hæresi excusari, et ideo Ecclesiam veram fidem amisisse, ac subinde contra Christi promissionem e mundo periisse, in suæ hæresis excusationem, eadem impudentia nonnulli obtundunt.

2. *Ecclesiam nec per ignorantiam posse errare.* — Quamobrem dicendum ulterius est, non solum non posse Ecclesiam incidere in hæresim, verum etiam nec posse errare, sive per ignorantiam, sive quocumque alio modo, in aliquo dogmate in quo tanquam in veritate a Deo revelata, et ab omnibus fidelibus credenda, universa Ecclesia conspirat, docet et proponit. Nam hoc etiam in promissionibus Ecclesiæ factis continetur, et ideo nullus Catholicus potest de hoc vero dogmate dubitare. Quod imprimis declaratur ex verbis Pauli, 1 ad Tim. 3: *Ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna, et firmamentum veritatis.* Comparatur enim columnæ, tanquam quæ stabilitate ac firmitate sua sinceram ac puram veram veritatem conservat, fidelesque omnes in veritate contra quoscumque ipsius oppressores obfirmat. Si autem ipsa posset errare, quo, quæso, pacto illa fides credentium et veritas credendorum niteretur? Quod autem hæc sit sententia et sensus Pauli, videtur adeo notum ex verbis, ut nulla fere expositione vel persuasionem, sed imperturbati tantum animi lectione indigeat. Unde omnes expositores, tam antiqui quam recentiores, dici Ecclesiam columnam veritatis propter immobilitatem quam in veritate habet, declarant. Firmamentum autem, vel quia habet veritatem firmatam prodigiis et virtutibus, quæ a nullo alio, præterquam ab ipso Deo, fieri possent, ut exposuit Ambrosius; vel quia ab illa firmantur in veritate omnes credentes, ut recte D. Thomas docet, et significavit Chrysostomus dicens: *Columna est orbis Ecclesia, quæ fidem continet, ad prædicationem quippe veritas Ecclesiæ columna et firmamentum est.* Et clarius Theodoret.: *Ecclesiam (inquit) appellavit cæterum credentium, quos dixit columnam et firmamentum veritatis, quia supra petram fundati stabiles et immobiles permanent, et rebus ipsis prædicant dogmatum veritatem.* Et Hieronymus etiam ibidem addit, *Ecclesiam dici columnam, in qua nunc sola veritas stat firmata, quæ sola sustinet ædificium.* Denique Augustinus, concion. 1 in Psalm. 110, tractans illa verba: *Qui fundasti terram super*

stabilitatem suam, et per terram interpretans Ecclesiam, exponit: Non inclinabitur in seculum seculi, quia prædestinata est columna, et firmamentum veritatis. Igitur quia a veritate declinare non potest in his, quæ firmiter et tanquam a Deo revelata credit, ideo columna est et firmamentum.

3. Præterea veritatem hanc confirmat promissio Christi supra tractata: *Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, spiritum veritatis, Joan. 14.* Non enim sine causa ibi peculiariter spiritum veritatis appellavit, sed ut illum distingueret ab spiritu erroris, per hoc satis significans se promittere Paraclitum ut Doctorem veritatis, ut ipsemet Christus declarasse videtur, Joan. 16, dicens: *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Ostendimus autem in superioribus, promissionem illam Spiritus Sancti factam esse Ecclesiæ, ut maneat cum illa in æternum, sicut Christus ipse dixit; ergo Ecclesia semper habet Spiritum Sanctum tanquam rectorem et doctorem, a quo in veritatis cognitione specialiter regitur et illuminatur; et hinc provenit ut circa veritatem eadem Ecclesia errare non possit; et ideo dixit Cyrillus, lib. 10 in Joan., c. ult.: *Cum prædixerit Paraclitum ad eos venturum, spiritum veritatis eum nominavit (ipse autem est veritas), ut intelligerent discipuli, non alienam a se virtutem missurum.* Et infra: *Hic ergo veritatis Spiritus ad omnem veritatem deducet, novit enim exacte veritatem, cujus spiritus est, et eam non ex parte, sed integre revelavit. Nam etsi ex parte in hac vita cognoscimus, ut ait Paulus, non manca tamen, sed integra veritas in hac parva cognitione nobis refulsit.* Quæ ultima verba sunt valde notanda, nam ex eis intelligitur necessitas hujus spiritus veritatis in Ecclesia, ut statim declarabo. Denique ob eandem causam Tertullian., lib. de Præscriptionibus, c. 28, quasi irridens eos qui universali Ecclesiæ errorem circa fidem tribuunt, ait: *Illam non respexerit Spiritus Sanctus, ut eam in veritatem deduceret, ad hoc missus a Christo, ad hoc postulatus de Patre, ut esset Doctor veritatis, neglexerit officium Dei vicarius, Christi vicarius (id est vicem ejus gerens, et in docendi munere absentiam ejus supplens), sinens ecclesias aliter interim intelligere, aliter credere, quam ipse per Apostolos prædicabat?* quasi dicat hæc esse incredibilia, et a Christi promissione, et ab Spiritus Sancti providentia bonitateque aliena.

4. *Ratione eadem veritas confirmatur.* — Præ-

cluditur evasio. — Denique præter Christi promissionem et Scripturæ testimonia adeo expressa, possumus hanc veritatem persuadere ratione deducta ex principiis fidei. Quia si universalis Ecclesia posset quocumque modo errare in dogmatibus fidei, in nullo illorum posset esse columna et firmamentum veritatis, imo neque aliquid credere tanquam omnino certum, cui falsum subesse non posset, quia semper posset dubitare, et formidare, an per ignorantiam deciperetur. Respondebit fortasse aliquis, posse Ecclesiam, et debere firmiter credere ea quæ in Scriptura continentur, etiamsi in aliis errare posset. Sed hoc non evacuat difficultatem. Tum quia de ipsismet Scripturæ libris dubitare posset, an per ignorantiam erret, credendo aliquem librum esse canonicum, qui non est, quia non est major auctoritas Ecclesiæ in uno approbando, quam in alio. Tum etiam quia si in aliquo dogmate errare posset, etiam posset errare in intelligentia Scripturarum; ergo semper posset dubitare an verum sensum Spiritus Sancti assequatur, ac subinde nihil posset ex Scripturis certo credere. Tum præterea quia Ecclesia non solum debet esse certa de rebus quæ in Scriptura continentur, sed etiam de aliis dogmatibus non scriptis, ut antiquissimi Patres semper docuerunt, ex quibus paucos statim indicabo; nam hoc tantum obiter in præsentem attingimus. Igitur ut dogmata, quæ universalis Ecclesia credit, certa sint, necessarium est ut in nullo eorum errare possit. Unde recte dixit Nazianz., orat. 37, circa fin.: *Unum uni cohæret, et ex eis quedam vere aurea et salutaris fit catena;* et ideo si vel unum auferatur, aut reddatur incertum, tota catena disrumpetur, et inutilis fiet, sicut etiam dixit Ambrosius ad c. 9 Lucæ, lib. 6, in fine: *Unum horum si retraxeris, retraxisti salutem tuam, nam etiam hæretici habere sibi Christum videntur, nemo enim Christi nomen negat, sed negat Christum, qui non omnia, quæ Christi sunt, confitentur.* Ita ergo totam fidem Ecclesiæ destruit, qui in quocumque dogmate illi errorem imponit.

5. *Responsio hæreticorum.* — *Rejicitur responsio, et superior conclusio Patrum auctoritate stabilitur.* — Fortasse tamen adversarii hæc omnia facile concedent, nec inconueniens reputabunt admittere, posse Ecclesiam errando, et falsa dogmata tanquam veritates fidei tradendo, ad eum statum pervenire, in quo nihil ex fide divina, et omnino certa, sed omnia ex

propria opinione credat. Sed hæc responsio imprimis revolvitur in priorem errorem, quod vera Christi Ecclesia possit perire; nam in eo statu constituta non haberet veram et supernaturalem fidem; ergo non esset vera Ecclesia. Et ita quoad hanc partem hæc responsio sufficienter impugnatur ex dictis cap. præcedente, et fundamento et testimoniis quibus illud confirmatum est. Deinde si universalis Ecclesia ad eum statum pervenire potuisset, in quo nihil ex divina fide, sed tantum ex humana opinione crederet, ubi tunc inveniretur fides in terra? Profecto nullibi, quia si alicubi est vera fides, ab Ecclesia Catholica manavit; ergo si in ipsa Ecclesia illa fides certa et supernaturalis non est, multo minus extra illam esse potest. Quapropter qui sic respondent, et ita de Ecclesia sentiunt, dum illam infidelem faciunt, se ipsos fide carere ostendunt; unde enim illam habebunt, si per Ecclesiam illam non habent, cum Deus jam non per seipsum, sed per Ecclesiam homines doceat, ut aperte sumitur ex Paulo, ad Rom. 10? Tandem qui sic respondent, ideo errant, quia in Ecclesia non distinguunt humanam auctoritatem ab auctoritate Spiritus Sancti, qui eam regit, vel per eam loquitur, quoties dogmata fidei generaliter credit aut docet, juxta promissionem Christi nuper ostensam, et juxta mentem Apostolorum tradentium dogma fidei per illa verba: *Visum est Spiritui Sancto et nobis, Act. 15.*

6. Atque ita senserunt de auctoritate Ecclesiæ antiquissimi Patres. Irenæus, libro 3 Contra Hæresim, c. 3: *Non oportet, ait, adhuc apud alios quaerere veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli, quasi in depositarium dives, plenissime in eam contulerint omnia quæ sunt veritatis, ut omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vitæ, hæc est enim vitæ introitus, omnes autem reliqui fures sunt et latrones, propter quod oportet devitare quidem illos.* Ambrosius, lib. 3, ep. 25 ad Verselenses: *Nemo inquit stat, nisi qui fide stat, nisi qui fævus stat sui cordis sententiæ. Alii quoque legimus: Tu autem hic sta mecum; utrumque ad Moysen a Domino dictum est: Ubi tu stas, terra sancta est; et: Hic sta mecum, hoc est, mecum stas, si stes in Ecclesia, ipse enim locus est sanctus, ipsa terra fecunda sanctitate, et optima virtutum messibus. Sta ergo in Ecclesia, sta ubi tibi apparui, ibi ego tecum sum. Ubi est Ecclesia, ibi firma statio tue mentis est, ibi fundamentum animi tui.* Et idem Ambros., lib. 3 de Fide, c. 7, dicens: *Serve-*

mus præcepta majorum; nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus.

7. Et Augustinus, de Utilit. credendi, c. 8, loquens de homine desiderante, et laborante pro veritate invenienda: *Si vis* (inquit) *finem hujusmodi laboribus imponere, sequere viam catholicæ disciplinæ, quæ ab ipso Christo per Apostolos ad nos usque manavit, et ab hinc ad posteros manatura est.* Arbitrabatur enim Augustinus, nunquam defuturam illam fidem, neque aliter quam per traditionem et successionem in Ecclesia Catholica ad posteros fuisse perventuram. Unde in cap. 17, cum dixisset, magnum esse adiutorium fidei, communi populorum consensu creditæ et prædicatæ, subjungit: *Hoc factum est divina providentia per Prophetarum vaticinia, per humanitatem, doctrinamque Christi, per Apostolorum ilinera, per martyrum contumelias, cruces, sanguinem, mortes, per Sanctorum prædicabilem vitam, atque in his universis digna rebus tantis atque virtutibus pro temporum opportunitate miracula. Cum igitur tantum auxilium Dei, tantumque fructum, profectumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, cum usque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantia. Nam si nulla certa ad sapientiam, salutemque animis viâ est, nisi cum eos rationi præcolit fides, quid est aliud ingratum esse opî auxiliique divino, quam tanto labore prædictæ auctoritati velle resistere.* Hactenus Augustinus, quibus tam luculenter et sapienter discursum factum stabilivit, ut nihil eis addi posse videatur. Et propterea idem Augustinus tantum defert auctoritati Ecclesiæ, ut in lib. contra epistolam Fundamenti, cap. 5, sic affirmare non dubitarit: *Ego Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ moveret auctoritas.*

8. Denique Hieronymus contra Luciferian., circa medium: *Quale est* (inquit) *ut leges Ecclesiæ ad hæresim transferas?* Et infra: *Si Ecclesiam per totum orbem diffusam non habet Christus, aut si in Sardinia tantum habet, nimium pauper factus est.* Ac tandem postquam multa de Ecclesia protulerat, sub finem sic subjecit: *Poteram diem istiusmodi eloquii ducere, et omnes propositionum rivulos uno*

Ecclesiæ sole siccare; verum, quia jam multum sermocinatus sumus, brevem tibi apertamque animi mei sententiam proferam, in illa esse Ecclesiam permanendum, quæ ab Apostolis fundata usque ad diem hunc durat. Multaque similia in antiquis Patribus reperiuntur, quæ brevitati studens missa facio; idque lubentius, quod qui hos Patres non audierit, etiam si plures referantur, non credet, sed vana semper subterfugia excogitabit.

CAPUT V.

ROMANAM ECCLESIAM EAMDEM FIDEI STABILITATEM HABERE OSTENDITUR QUAM CATHOLICA, ET SECTARIORUM EVASIONI OCCURRITUR.

1. *Sectariorum inter Romanam et Catholicam Ecclesiam distinctio.* — Quæ in superiori capite ex divinis Scripturis, ad ostendam Ecclesiæ Catholicæ in vera fide conservanda, ac perpetuo retinenda, immobilitatem et singularem Dei protectionem, adducta sunt, adeo sunt clara et aperta, ut neque ipsius Ecclesiæ hostes in universum audeant contra Ecclesiam Catholicam aperto Marte pugnare. Distinguunt igitur inter Ecclesiam Catholicam et Romanam, et de Catholica non audent aperte dicere defecisse, aut veram fidem amisisse, quod tamen de Ecclesia Romana audacter affirmare non verentur. Et ita videntur sibi eludere omnia Scripturæ testimonia, et Christi promissiones, quia illæ factæ sunt Ecclesiæ Catholicæ, non Romanæ. Et ut alios omittam Protestantes, non videtur ab hac sententia seu distinctione alienus rex Jacobus. Quamvis enim in suo libro eam expresse non proponat, ex dictis tamen ejus non obscure colligitur; prius enim se profitetur fidei catholicæ defensorem, quam fidem dicit esse veteris ac primitivæ Ecclesiæ: in quo indicat Ecclesiam Catholicam et primitivam non perisse, sed durare, nam ubi fides catholica est, non potest etiam non esse Catholica Ecclesia. Postea vero in præfatione, pag. 40, fateri non timuit, se neque esse, neque unquam fuisse in nostra Ecclesia, id est, in Romana; et in pag. 47, plane damnat fidei articulos, quos Romanæ (inquit) Ecclesiæ officina excudit, ante quingentesimum Christi annum inauditos; et pag. 48, hæc habet verba: *Schismaticum me dicant licet, et a Romana Ecclesia defecisse, certe hæreticus esse nullo modo possum.* Distinguit ergo defectionem a

Romana Ecclesia a defectione a fide catholica, seu ab Ecclesia Catholica, perinde enim est. Pagin. item 54, post hæc et multa similia, subjungit: *Nondum Romanæ religionis arcem attingimus, id est, caput Ecclesiæ, Petrique primatum, nam qui hunc articulum negat, ex Bellarmini sententia catholicam fidem negat.* His ergo et similibus verbis satis insinavit rex Jacobus, Romanæ Ecclesiæ fidem, durante et perseverante fide catholica defecisse.

2. *Hæc distinctio ab antiquioribus hæreticis fuit inventa.* — Neque est novus hic error, nam Wiclephus, in suo a. 37, damnato in Concilio Constant., sess. 8, dixit, Romanam Ecclesiam esse synagogam Satanæ, quod non invenio dictum ab ipso de Ecclesia Catholica, neque fortasse id diceret, ne seipsum, aut in synagoga Satanæ, aut extra Ecclesiam Catholicam constituere videretur, quod quidem periculum omnibus hæreticis commune est. Et antea in eodem errore Pauperes de Lugduno, alias Waldenses, versati sunt, qui neminem in fide Ecclesiæ Romanæ, quæ tempore Sylvestri defecit, salvari posse affirmarunt, ut refert Anton., 4 p. Theolog., tit. 11, cap. 7, § 2; et Æneus Silvius, de Origine Bohemorum, cap. 3. Omnes vero hi vel in privatis opinionibus, et propriis fundantur erroribus, quos cum contrarios esse Romanæ fidei negare non possint, Romanam fidem veram non esse, ac subinde Romanam Ecclesiam a catholica defecisse tandem effutire coguntur.

3. *Fundamenta erroris.* — Vel certe moti sunt quia nihil excellens et universale de Romana Ecclesia credunt, sed illam tantum considerant ut particularem Ecclesiam, seu diocesim, ac Episcopum ejus tanquam unum ex cæteris, nullam extra illam diocesim habentem potestatem. Ex quo principio intulerunt, sicut aliæ Ecclesiæ particulares, et earum pastores, etiamsi Prælati sint vel Patriarchæ, in rebus fidei labi potuerunt, et reipsa sæpius defecerunt, ita etiam in Ecclesia Romana accidere potuisse, et revera evenisse. Et ita hi duo errores maxime conjuncti sunt, ut Wiclephus supra illos conjunxit, dicens: *Ecclesia Romana est synagoga Satanæ, nec Papa est immediatus et proximus Vicarius Christi.* Et ob eandem causam videtur dixisse rex Angliæ, arcem fidei Romanæ esse articulum de primatu Petri, quia nos credimus in illo fundari, eo modo quo Christus promisit fundare suam Ecclesiam supra Petram, et ideo rex ipse, negando primatum,

coactus est fidem Romanam abnegare, ejusque defectionem sibi suisque persuadere.

4. *Distinctio Romanæ Ecclesiæ in universalem et particularem.* — Quapropter ut impugnationem hujus erroris ab hoc fundamento inchoemus, in Episcopo Romano duo munera, seu duplex pastoralis cura distinguenda est: una particularis, et propria Diocesis Romanæ, cujus Pontifex est immediatus Episcopus; alia universalis cura totius Ecclesiæ Christi, cujus est universalis Pastor, et supremus Episcopus omnium particularium Ecclesiarum, licet non sit immediatus singularum Episcopus. Et quidem de priori potestate et munere nulla est inter nos et Protestantes controversia. Posteriorem autem potestatem universalem, et supremam jurisdictionem etiam universalem in universam Ecclesiam negant adversarii; nos vero nunc illam supponimus, et articulum ejus ad catholicam fidem pertinere constanter asserimus, illius tamen probationem in librum tertium reservamus, ne propositum ordinem pervertere, et rem, de qua nunc tractamus, confundere cogamur. Hæc autem duo munera licet possent, sicut in se sunt distincta, ita etiam in personis sejungi, sicut in aliis episcopatibus separantur, nihilominus ex quo in Petro conjuncta fuerunt, nunquam separata inventa sunt, et ex divina ordinatione fortasse nunquam separabuntur: quod nunc non agimus, quia ad præsens institutum non refert, in libro tamen tertio obiter saltem attingemus. Hactenus ergo Romanus Episcopus idem fuit semper Catholice Ecclesiæ Episcopus, ut ab antiquis Patribus sæpe nominatur.

5. Ex quo intelligimus, nomine Romanæ Ecclesiæ duo posse significari. Primo, particularem illam Ecclesiam, quæ intra terminos suæ diocesis concluditur, et suum habet proprium Episcopum tantum particularem, si præcise spectetur, ut immediatam jurisdictionem in illam exerceat. Et de Ecclesia Romana sic sumpta non loquimur, quia constat illam non esse Ecclesiam Catholicam, sed membrum ejus. Ideoque de illa sic spectata dicere non possumus habere Christi promissionem nunquam deficiendi a catholica fide, quia nullibi talis promissio invenitur, neque in promissionibus factis universali Ecclesiæ necessario includitur, quia posset universalis Ecclesia permanere in vera fide, cum obedientia et unione ad Summum Pontificem, ut Pontifex et universalis Pastor est, etiamsi particularis illa Ecclesia a fide deficeret, et